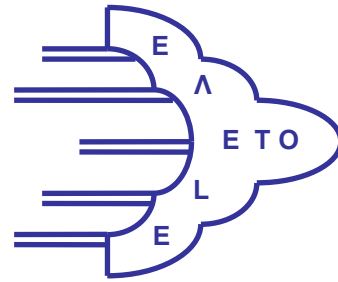

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ

ΓΕΝΙΚΟ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ (ΓΕΣΥ)

Ιούνιος 2013

Φιλοτελική Ορολογία

Έκδοση 2

Δημήτρης Παναγιωτάκος, μέλος της ΕΦΕ

Η **Φιλοτελική Ορολογία** αναφέρεται στην ενασχόληση με τους φιλοτελικούς όρους και ορισμούς των φιλοτελικών εννοιών ή πραγμάτων.

Η ελληνική φιλοτελική ορολογία άρχισε να δημιουργείται με την έκδοση του περιοδικού «**Φιλοτέλεια**» που εκδίδεται χωρίς διακοπή από το 1924 έως σήμερα από την **Ελληνική Φιλοτελική Εταιρεία** (ΕΦΕ).

Στην αρχή με τον τίτλο του περιοδικού, καθιερώθηκε και ο όρος **φιλοτέλεια** (από το φίλος και τέλος) για να δηλωθεί η προσήλωση στα γραμματόσημα από συλλεκτική αλλά και ερευνητική άποψη.

Ο όρος **φιλοτέλεια** αποδίδει καλύτερα από τον γαλλικό όρο **Philatélie** (αποδεκτός το 1864) που σχηματίστηκε από τις λέξεις φίλος και ατέλεια θεωρώντας ότι η λέξη ατέλεια σήμαινε «γραμματοσήμανση».

Έτσι, τελικά, άρχισαν να χρησιμοποιούνται οι παράγωγοι όροι όπως **φιλοτελικός, φιλοτελισμός, φιλοτελιστής** κλπ. Ακολούθησε πλήθος όρων οι κυριότεροι των οποίων παρατίθενται στο παρόν γλωσσάριο, ως *εισαγωγή* του οποίου αναφέρουμε την ακόλουθη παλαιά ακροστιχίδα που γράφτηκε για χάρη του γραμματοσήμου:

ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΑ

Για λίγο στάσου

Ρίξε μου μόνο μια ματιά

Από μένα κάτι θα κερδίσεις

Μικρέ και μεγάλε φίλε

Μαζί με τα καθήκοντά σου

Αν λίγο μαζί μου ασχοληθείς

Τι κερδίζεις αν συλλογιστείς

Ολα τα δείχνω, τα διδάσκω

Σε μένα ό,τι ζητήσεις θα το βρεις

Ημουν, είμαι και θα είμαι

Μια εγκυκλοπαίδεια χρυσή

Ολα αυτά τα κρύβω

Ναι, εγώ το μικρό χαρτάκι που σε ανταμείβω!

A

- 1. αγομάριστο (mint without gum)**
το ασφράγιστο γραμματόσημο χωρίς γόμα (κόλλα) στη πίσω πλευρά
- 2. αεροφιλοτελισμός**
η συλλογή αεροπορικών γραμματοσήμων, σφραγίδων, πρώτων πτήσεων κλπ.
- 3. αθλητικό**
γραμματόσημο που έχει παραστάσεις σχετικές με τον αθλητισμό και τα αθλητικά αγωνίσματα κάθε είδους. Η συλλογή των αθλητικών γραμματοσήμων είναι θεματική συλλογή. Στις 25 Μαρτίου 1896 επ' ευκαιρία των πρώτων Ολυμπιακών Αγώνων εκδόθηκε η αναμνηστική σειρά από 12 αξίες που φιλοτέχνησε ο Ελβετός καθηγητής A. Guilleron και η εκτύπωση των πλακών έγινε από το Γαλλικό Τυπογραφείο.
- 4. ακαταχώρητο**
γραμματόσημο που δεν έχει καταχωρηθεί στους καταλόγους γραμματοσήμων
- 5. άκρο φύλλο**
το γραμματόσημο που βρίσκεται πάνω ή κάτω στη δεξιά ή αριστερή άκρη του φύλλου
- 6. ακυρωθέν**
Τα ελληνικά γραμματόσημα που επισήμως ακυρώθηκαν είναι τα γραμματόσημα της Τουριστικής σειράς του 1961
- 7. αναμνηστικές εκδόσεις (commemorative issues)**
Το 1892 κυκλοφόρησε η πρώτη αναμνηστική σειρά στον Κόσμο, από τις ΗΠΑ, για τα 400 χρόνια της ανακάλυψης της Αμερικής από τον Χριστόφορο Κολόμβο. Ακολούθησε η δεύτερη στον Κόσμο έκδοση με την ελληνική σειρά του 1896 των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθηνas. Η δυνατότητα προώθησης ιδεών και πολιτισμού οδήγησε σε σταδιακή αύξηση εκδόσεων αναμνηστικών σειρών με αποτέλεσμα να γίνονται σπάνια εκδόσεις τακτικών σειρών. Έτσι, στην εικοσαετία από το 1986 μέχρι το 2006 είχαν κυκλοφορήσει 215 ελληνικές αναμνηστικές εκδόσεις.
- 8. αναμνηστική σφραγίδα (commemorative postmark)**
για την προβολή επετείων ελληνικών ή διεθνών γεγονότων, η Ταχυδρομική Υπηρεσία εγκρίνει κάθε χρόνο τη χρησιμοποίηση απλών αναμνηστικών σφραγίδων
- 9. αναμνηστικοί φάκελλοι**
φάκελλοι που κυκλοφορούν για την προβολή επετείων και σημαντικών γεγονότων και σφραγίζονται με αναμνηστική σφραγίδα
- 10. ανατύπωση (reprint)**
η επανέκδοση ενός ή περισσότερων γραμματοσήμων που έχουν εξαντληθεί

11. ανεπίσημες εκδόσεις (unofficial issues)

τα γραμματόσημα που δεν εκδόθηκαν από την επίσημη Ταχ. Υπηρεσία διακρίνονται σε:

- α) εκδόσεις κρατικής παραγγελίας που δεν έγιναν τελικά αποδεκτές
- β) εκδόσεις ιδιωτών σε συνεργασία με κάποια αρχή
- γ) εκδόσεις αναμνηστικών φύλλων από φιλοτελικές εταιρείες
- δ) άλλες κατηγορίες

12. αντίπου ζεύγος (tête bêche pair)

το ζεύγος από συνεχόμενα γραμματόσημα που η εικόνα στο πρώτο γραμματόσημο είναι όρθια, ενώ στο συνεχόμενο ανάποδα

13. αντιστασιακές εκδόσεις (national resistance issues)

Κατά την Γερμανική Κατοχή 1943–1945 οι αντιστασιακές οργανώσεις οργάνωσαν ταχυδρομικές υπηρεσίες καταρχάς για πολεμικούς σκοπούς· οι υπηρεσίες αυτές, όμως, χρησιμοποιήθηκαν και για πολιτική αλληλογραφία.

14. αποταμιευτής

αυτός που αγοράζει γραμματόσημα, συνήθως σε μεγάλες ποσότητες, από την Ταχυδρομική Υπηρεσία στην ονομαστική τους αξία για επένδυση χρημάτων και μελλοντική κερδοσκοπία

15. αποχρωματισμός

η απώλεια ή εξασθένηση του φυσικού χρώματος του γραμματοσήμου

16. αριθμοί ελέγχου (control numbers)

οι αριθμοί που έχουν τυπωθεί στην πίσω πλευρά των γραμματοσήμων ορισμένων αξιών των εκδόσεων της Μεγάλης Κεφαλής του Ερμή

17. άρση κυκλοφορίας

η παύση της κυκλοφορίας ορισμένων γραμματοσήμων ή σειράς γραμματοσήμων. Η άρση γίνεται είτε λόγω εξάντλησης των αποθεμάτων είτε επειδή πρόκειται να εκδοθούν νέα με διαφορετική αξία. Από 1^{ης} Ιανουαρίου 2003 όλα τα ελληνικά γραμματόσημα σε δραχμές έπαψαν να κυκλοφορούν λόγω της εισαγωγής του ευρώ.

18. άρτιο

το γραμματόσημο το οποίο έχει πλήρη οδόντωση, άρτια περιθώρια και δεν έχει φθορά ή ελάττωμα

19. ασφράγιστο (unmounted mint)

το γραμματόσημο που δεν έχει χρησιμοποιηθεί ούτε έχει επικολληθεί σε επιστολή και διατηρεί τη γόμα του

20. ατιμολόγητα

τα γραμματόσημα των οποίων οι τιμές δεν αναφέρονται στους καταλόγους είτε διότι δεν έγιναν εμπορικές πράξεις σ' αυτά, είτε διότι είναι σπάνια και έχουν τιμή διάθεσης, είτε διότι εκδόθηκαν πριν την εκτύπωση των καταλόγων

B

21. βινιέτα

μικρό ένσημο που κυκλοφορεί ως γραμματόσημο για διαφήμιση (π.χ. της Διεθνούς Έκθεσης Θεσ/νίκης)

Γ

22. γόμμα (gum)

Όλα τα ασφράγιστα γραμματόσημα πρέπει να έχουν γνήσια γόμμα. Γραμματόσημα με γόμμα ελλιπή ή με στίγματα ή ξένα σώματα είναι ελαττωματικά.

23. γομόχαρτο ή σαρνιέρα (hinge)

μικρό κομμάτι από διαφανές χαρτί με γόμα στη μια πλευρά που χρησιμοποιείται για την επικόλληση γραμματοσήμου σε λεύκωμα

24. γραμματοσημεμπορία

η εμπορία γραμματοσήμων και όλων των σχετικών με τη συλλογή τους ειδών όπως φάκελοι, αναμνηστικές σφραγίδες, χρονολογικά σήμαντρα κλπ. Προς το τέλος του 19^{ου} αιώνα δημιουργήθηκε το εμπόριο γραμματοσήμων ως ξεχωριστή εμπορική απασχόληση με την σύσταση ανωνύμων εταιρειών που διαθέτουν δίκτυο ανταποκριτών σε όλο τον κόσμο.

25. γραμματόσημο (stamp)

μικρό ένσημο, ορθογωνίου συνήθως σχήματος, που χρησιμοποιείται ως ένδειξη προπληρωμής ταχυδρομικού τέλους σε αντικείμενα που διαβιβάζονται μέσω της Ταχυδρομικής Υπηρεσίας.

Προγραμματιστική περίοδος: Μέχρι τα μέσα του 19^{ου} αιώνα δεν υπήρχε οργανωμένη Ταχυδρομική Υπηρεσία. Η κρατική αλληλογραφία διαβιβαζόταν από ειδική υπηρεσία, ενώ η λοιπή αλληλογραφία με ιδιωτικά μέσα.

Καθιέρωση του γραμματοσήμου: Ο Βρετανός Ρόουλαντ Χιλ (Rowland Hill) υπέβαλε πρόταση στο Αγγλικό κοινοβούλιο και το 1839 επέτυχε την εισαγωγή του συστήματος «Penny Post» δηλαδή την πληρωμή μιας πέννας από τον αποστολέα για όλες τις επιστολές μέσα στα όρια των Βρετανικών Νήσων. Στις 10 Ιανουαρίου 1840 έγινε στη Βρετανία η έκδοση του πρώτου γραμματοσήμου.

Ελληνικό γραμματόσημο: Στις 15 Ιουνίου 1856 (Εισηγητής: Κ. Προβελέγγιος) αποφασίστηκε η έκδοση γραμματοσήμου για τις ταχυδρομικές ανάγκες της Ελλάδας. Η καθιέρωση και χρήση του γραμματοσήμου στην Ελλάδα έγινε από 1 Οκτωβρίου 1861 (Εισηγητής: Α. Κουμουνδούρος) με την περίφημη σειρά των Μεγάλων Κεφαλών του Ερμή που εκτυπώθηκε από το Γαλλικό Νομισματοκοπείο.

26. γραμματοσημολογία

η μελέτη των γραμματοσήμων όπως είναι οι ταχυδρομικές σφραγίδες, η ιστορία των παραστάσεων, οι επισημάνσεις και τα σφάλματα των διαφόρων εκδόσεων κλπ.

27. γραμματοσημομανής

αυτός που ασχολείται με πάθος με τη συλλογή γραμματοσήμων

28. γραμματοσυλλέκτης

ο φιλοτελιστής που ασχολείται με τη συλλογή ολόκληρων επιστολών που έχουν ταχυδρομηθεί κανονικά ή που φέρουν αναμνηστικές ή άλλες σφραγίδες

Δ

29. διαστάσεις (dimensions)

Οι διαστάσεις του γραμματοσήμου αναφέρονται στο μήκος των πλευρών της εικόνας.

30. δοκίμιο (proof)

οι δοκιμαστικές εκτυπώσεις για την επίτευξη του επιθυμητού αποτελέσματος πριν αρχίσει η διαδικασία της τελικής εκτύπωσης. Τα δοκίμια διακρίνονται σε:

- α) αρχικά δοκίμια (**essays**)
- β) δοκίμια μήτρας (**die proofs**)
- γ) δοκίμια πλάκας (**plate proofs**)
- δ) τελικά δοκίμια (**final proofs**)

Ε

31. είδη γραμματοσήμων

Ανάλογα με τον προορισμό και τη χρήση τους τα γραμματόσημα ταξινομούνται στις κατηγορίες :

- α) απλού ταχυδρομείου: κοινά, αναμνηστικά γραμματόσημα (**definitive stamps, commemorative stamps**)
- β) αεροπορικά γραμματόσημα (**airproof stamps**). Τελευταία έκδοση το 1958.
- γ) πρόνοιας γραμματόσημα (**charity stamps**). Τελευταία έκδοση το 1956.
- δ) ενάριθμα γραμματόσημα (**postage due stamps**). Τα τελευταία εκδόθηκαν το 1943.

32. εκθέσεις

εκθέσεις που γίνονται από φιλοτελικές ενώσεις/εταιρείες ή ταχυδρομικές υπηρεσίες

33. εκλέπτυνση (γαλλ. **amincissement, αγγλ. **thinning**)**

σημείο του γραμματοσήμου, όταν αυτό ξυστεί ή ξεκολληθεί από το χαρτί ή την σαρνιέρα και του φύγει ένα κομματάκι χαρτί, που παρουσιάζεται λεπτοτερο από τα άλλα μέρη.

Η εκλέπτυνση φαίνεται καθαρά όταν το γραμματόσημο τοποθετηθεί κόντρα στο φως.

34. εκτύπωση (printing)

οι κυριότερες μέθοδοι εκτύπωσης των Ελληνικών γραμματοσήμων είναι η χαλκογραφική (γκραβούρα), η λιθογραφική, η σύγχρονη *offset* αλλά και απλές τυπογραφικές *μονόχρωμες* ή *δίχρωμες*

Κύριο χαρακτηριστικό της *χαλκογραφικής* μεθόδου είναι η μεγάλη απόδοση της λεπτομέρειας και η ανάγλυφη υφή του μελανιού στο χαρτί. Χαρακτηριστικό στην *λιθογραφική* και στην *offset* είναι η ομοιογενής επίστρωση της μελάνης σε κάθε τυπωμένη επιφάνεια λόγω της μαλακής μεταφοράς του ίχνους μέσω των κυλίνδρων· ενώ στην *τυπογραφική* μέθοδο χαρακτηριστικό είναι η πυκνότητα της μελάνης στο άκρο της μιας τυπωμένης επιφάνειας λόγω της πίεσης του χαρτιού στην τυπογραφική πλάκα.

35. ελάττωμα (defect)

Ο συλλέκτης, όταν αγοράζει ή ανταλλάσσει γραμματόσημα, προσέχει πάντα να μην υπάρχουν τα εξής ελαττώματα.

- α) σχίσιμο ή κόψιμο. Εξετάζεται το γραμματόσημο με τον μεγεθυντικό φακό, ιδιαίτερα στο περιθώριο, και από τις δύο όψεις, οπότε θεωρείται άχρηστο αν συμβαίνει ένα εκ των δύο.
- β) τσάκισμα. Ελαττώνει την αξία του γραμματοσήμου, αλλά δεν το καθιστά άχρηστο.
- γ) τρύπημα. Το γραμματόσημο απορρίπτεται.
- δ) εκκλέρπυση. Το γραμματόσημο είναι δεκτό μόνο αν είναι αξίας.
- ε) στίγμα ή κηλίδα. Το γραμματόσημο είναι ελαττωματικό.

36. Ελληνική Φιλοτελική Ομοσπονδία (ΕΦΟ)

ομοσπονδία φιλοτελικών ενώσεων που επιδιώκουν κοινούς φιλοτελικούς σκοπούς. Το 1947 οι τότε φιλοτελικές ενώσεις δημιούργησαν την ΕΦΟ στην οποία αργότερα προσχώρησαν και άλλες φιλοτελικές ενώσεις και σωματεία.

37. εμπορική αξία

η τιμή στην οποία πωλούνται στο ελεύθερο εμπόριο τα γραμματόσημα που έχουν αποσυρθεί από την κυκλοφορία. Συνήθως είναι η τιμή που αναγράφεται στους καταλόγους.

38. επισήμανση (overprint)

η λέξη ή ο αριθμός που αποτυπώνεται τυπογραφικά, λιθογραφικά ή με σφραγίδα από καουτσούκ πάνω στα εκδοθέντα γραμματόσημα. Η επισήμανση γίνεται για την αλλαγή της αξίας των γραμματοσήμων ή την αναφορά σε κάποιο γεγονός

39. εταιρικό

Η ζήτηση που παρουσίασε το προσωπικό γραμματόσημο οδήγησε στον σχεδιασμό ενός νέου προϊόντος, το εταιρικό γραμματόσημο. Το εταιρικό σκοπεύει στην προβολή των εταιρειών.

Z

40. ζεύγος (pair)

δυο ενωμένα γραμματόσημα με την ίδια παράσταση

Θ

41. θεματική συλλογή

η συλλογή των γραμματοσήμων που έχουν σχέση με ένα θέμα ανεξαρτήτως κράτους

Κ

42. κακέκτυπο (**coarse print**)

το γραμματόσημο που παρουσιάζει ελαττωματική εμφάνιση σε σύγκριση με το κανονικό (βλέπε σφάλματα)

43. κακόκεντρο

το γραμματόσημο του οποίου η εικόνα αφήνει περιθώρια άνισου πλάτους σε σχέση με τη διάτρηση

44. κάρτες «**maximum prepaid**»

οι κάρτες που κυκλοφορούν παράλληλα με τις σειρές γραμματοσήμων και φέρουν παραστάσεις αντίστοιχες με αυτές των γραμματοσήμων της κάθε σειράς. Φέρουν και ανάλογο γραμματόσημο επικολλημένο και σφραγισμένο με την ειδική αναμνηστική σφραγίδα της πρώτης ημέρας κυκλοφορίας.

45. κατάλογοι (**catalogues**)

εικονογραφούν τα γραμματόσημα μιας ή περισσότερων χωρών ή τα γραμματόσημα που έχουν σχέση με συγκεκριμένο θέμα και παράλληλα γίνεται η τιμολόγηση της εμπορικής τους αξίας

46. κατάσταση αρτιότητας (**faultlessness**)

Από πλευράς κατάστασης, τα γραμματόσημα διακρίνονται σε:

- α) πολυτελείας (λουξ). Γραμματόσημο χωρίς ελάττωμα που επιπλέον είναι άκρον φύλλου ή γωνία φύλλου ή χωρίς οδόντωση με μεγάλα περιθώρια.
- β) πρώτης διαλογής. Γραμματόσημο χωρίς ελάττωμα.
- γ) δεύτερης διαλογής. Γραμματόσημο με ένα μικρό ελάττωμα ανεκτός όπως τσάκισμα ή εκλέπτυνση ή μικρή κηλίδα, κοντό ή με ελλιπές δόντι κτλ.
- δ) τρίτης διαλογής. Τα γραμματόσημα με πολλά μικρά ελαττώματα είναι άχρηστα.

47. κλάση (**class**)

η αξία που αναγράφεται σε κάθε γραμματόσημο

48. κλασσέρ

λεύκωμα γραμματοσήμων. Ένας τύπος βιβλίου με φύλλα που σε κάθε σελίδα του υπάρχουν κολλημένες οριζόντιες λουρίδες διαφανούς χαρτιού ή θήκες για την τοποθέτηση των γραμματοσήμων

Λ

49. λαβίδα

η τσιμπίδα με την οποία πιάνουν οι φιλοτελιστές τα γραμματόσημα για την προφύλαξη από ιδρώτα, λιπαρότητα και αποτυπώματα των δακτύλων

50. Λιποπίνακας

πίνακας που καταρτίζεται από τους συλλέκτες και περιλαμβάνει τις ελλείψεις γραμματοσήμων από μια συλλογή

M

51. μαξιμοφιλία

η συλλογή καρτών με επικολλημένο γραμματόσημο στο εμπρόσθιο μέρος ενός εικονογραφημένου δελταρίου με απεικόνιση του ίδιου θέματος με το επικολλημένο γραμματόσημο

52. μεγεθυντικός φακός (magnifying glass)

χρησιμοποιείται για την εξέταση των λεπτομερειών του γραμματοσήμου

53. μηχανόσημο

συγκεκριμένο και καθορισμένο επισήμασμα στη θέση του γραμματοσήμου σε επιστολή με μηχανή προπληρωμής ταχυδρομικού τέλους

54. μονόφυλλα

οι φάκελλοι, τα ταχυδρομικά δελτάρια, οι ταινίες κλπ. που έχουν έντυπο το γραμματόσημο

N

55. ντεκαλκέ (décalqué)

αμέσως μετά την εκτύπωση τα φύλλα των γραμματοσήμων τοποθετούνται το ένα πάνω στο άλλο, οπότε το μελάνι εκτύπωσης των γραμματοσήμων αποτυπώνει στο πίσω μέρος του κάθε φύλλου ένα μέρος ή όλη την παράσταση κατοπτρικά. Η αποτύπωση αυτή γίνεται πάντα επάνω στη γόμα.

Ξ

56. ξένες εκδόσεις (foreign issues)

οι εκδόσεις γραμματοσήμων από χώρες εκτός Ελλάδας.

O

57. οδοντόμετρο

το εργαλείο που επιτρέπει την ακριβή καταμέτρηση των οδοντώσεων των γραμματοσήμων

Ο αριθμός των οδόντων κάθε γραμματοσήμου είναι σημαντικός επειδή καθορίζει τη σημερινή του αξία.

58. οδόντωση (perforation)

η οδοντωτή πλαισίωση γύρω από τα περιθώρια κάθε γραμματοσήμου που δημιουργείται από το κόψιμο του φύλλου των γραμματοσήμων.

Στα ελληνικά γραμματόσημα χρησιμοποιήθηκαν κυρίως δύο ειδών οδοντώσεις: η οδόντωση ζιγκ-ζαγκ και η κανονική οδόντωση.

Στην οδόντωση ζιγκ-ζαγκ παρουσιάζεται πρόβλημα στο κόψιμο, με αποτέλεσμα να λείπουν δοντάκια από τα γραμματόσημα.

Στην κανονική οδόντωση διακρίνονται δύο τύποι: η γραμμική (linear), που πρώτα γινόταν οριζόντια και μετά κάθετα (ή αντίστροφα) γραμμή-γραμμή και η σταυροειδής (cruciform) που γινόταν ανοίγοντας τρύπες στο φύλλο

ταυτόχρονα κατά ομάδες γραμματοσήμων.

59. ονομαστική αξία (face value)

η τιμή που αναγράφεται στα γραμματόσημα και στην οποία πωλούνται από την Ταχυδρομική Υπηρεσία

Π

60. παράσταση (design)

η εικόνα που εμφανίζεται στο γραμματόσημο

61. περιθώριο (margin)

το λευκό, συνήθως, τμήμα το οποίο περικλείει την εικόνα του γραμματόσημου δημιουργώντας ένα πλαίσιο

Στο περιθώριο, καμιά φορά, τυπώνεται το όνομα του χαρακτήρα ή του τυπογραφείου. Όταν το γραμματόσημο είναι στο άκρο του φύλλου, εκτός από το δικό του περιθώριο έχει από την μία πλευρά λωρίδα χαρτιού μεγάλης, το περιθώριο του φύλλου. Όταν είναι γωνία φύλλου τότε έχει από δύο πλευρές το περιθώριο του φύλλου.

Για τα μη οδοντωμένα γραμματόσημα το περιθώριο έχει σημαντικό ρόλο στην τιμή του γραμματόσημου.

62. πλαστό (forged copy)

το γραμματόσημο που δεν έχει κατασκευαστεί από την αρμόδια Ταχυδρομική Υπηρεσία

Σπάνια και ακριβά γραμματόσημα έχουν γίνει αντικείμενο πλαστογράφησης. Συνήθως, ως αποτυχημένα είναι και ευδιάκριτα. Υπάρχουν, όμως, και πλαστογραφήσεις επιτυχημένες που διακρίνονται μόνο από έμπειρους συλλέκτες. Η διάκριση γίνεται πάντοτε με αντιπαραβολή του πλαστού με ένα γνήσιο. Πλαστά ελληνικά υπάρχουν πολλά, όπως μεγάλες και μικρές κεφαλές Ερμή, Ολυμπιακά κ.ά.

63. ποιότητα (quality)

Οι τιμές των καταλόγων αναφέρονται σε άρτια γραμματόσημα με γνήσια γόμμα. Άρτιο γραμματόσημο δεν σημαίνει τέλειο, αλλά όπως εκδόθηκε και κυκλοφόρησε.

64. προπληρωμένο τέλος (prepaid value)

οι φάκελοι αλληλογραφίας που εκδίδονται από την Ταχυδρομική Υπηρεσία με προπληρωμένο ταχυδρομικό τέλος εσωτερικού ή εξωτερικού

65. πρόσθετο τέλος (added value stamp)

το τέλος που καταβάλλει ο αποδέκτης επιστολής αν ο αποστολέας δεν έχει επικολλήσει το κανονικό γραμματόσημο

66. προσωπικό (personalized)

από το 2001, κάθε ενδιαφερόμενος έχει τη δυνατότητα να αποτυπώσει το πρόσωπό του σε περιορισμένο αριθμό γραμματοσήμων τα οποία μπορεί να χρησιμοποιήσει για ταχυδρομική ή φιλοτελική χρήση

Ρ

67. ρολογάκια (clocks)

ονομάζονται τα ενάριθμα γραμματόσημα που κατασκευάστηκαν με τη λιθογραφική μέθοδο στη Βιέννη το 1875–76 και το 1890–93. Έχουν χρώμα πράσινο με διάφορες αποχρώσεις και αναγράφεται η αξία τους και η λέξη «Εισπρακτέον».

Σ

68. σαρνιέρα (hinge)

βλέπε «γομμόχαρτο ή σαρνιέρα».

69. σειρά (set)

το σύνολο των γραμματοσήμων κάθε έκδοσης με κοινό θέμα

70. σήμανση

η σφράγιση των διαβιβαζομένων αντικειμένων από την Ταχυδρομική Υπηρεσία γίνεται με *σήμαντρο* στο κέντρο του οποίου υπάρχει η ημερομηνία σφράγισης

71. στίγματα – κηλίδες (spots – coloured stains)

Τα γραμματόσημα που εμφανίζουν στίγματα ή κηλίδες είναι ελαττωματικά. Αν όμως οι κηλίδες οφείλονται στο ίδιο χρώμα του γραμματοσήμου και έγιναν κατά την εκτύπωσή του, τότε πρόκειται για παραλλαγή του γραμματοσήμου.

72. σύμβολα καταλόγων (symbols used)

Τα σύμβολα που χρησιμοποιούνται σε ελληνικούς καταλόγους γραμματοσήμων είναι αυτά που υποδεικνύουν το είδος του κάθε γραμματοσήμου.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΜΒΟΛΩΝ

Ασφράγιστο	★★	Unmounted mint
Ασφράγιστο με σαρνιέρα	★	Mint with hinge
Ασφράγιστο χωρίς γόμμα	(★)	Mint without gum
Σφραγισμένο	⊙	Used
Τετράδα	☐☐	Block of four
Σε επιστολή	✉	On cover
Ζευγάρι	☐☐	Pair
Λουρίδα των τριών	☐☐☐	Strip of three
Κάθετο ζευγάρι χωρίς οδόντωση	⊞	Imperforated vertical pair
Οριζόντιο ζευγάρι χωρίς οδόντωση	⊞	Imperforated horizontal pair
Επίσημος Φάκελλος Πρώτης Ημέρας Κυκλοφορίας (εκδοθείς από τα Ταχυδρομεία)	✉ Π.Η.Κ. - F.D.C.	Official First Day Cover (issued by the Post Office)
Ανεπίσημος Φάκελλος Πρώτης Ημέρας Κυκλοφορίας	✉ Π.Η.Κ.(Α) - F.D.C.(U)	Unofficial First Day Cover
Δεν υφίσταται	+	Does not exist
Τιμή άγνωστη ή ακαθόριστη προς το παρόν	-	Price unknown or unquotable as yet
Ημερομηνία κυκλοφορίας	{xx-xx-xx}	Date of circulation (date-month-year)
Ποσότητα που κυκλοφόρησε	{xxxx}	Quantity sold
Ποσότητα που τυπώθηκε	{xxxx*}	Quantity printed
Επί (πολλαπλασιασμός)	✖	Multiplied by

73. **συμμετρία (symmetry)**

Τα περιθώρια του γραμματοσήμου πρέπει να περιβάλλουν την εικόνα κανονικά και να έχουν το ίδιο πλάτος. Σε περίπτωση που η εικόνα είναι μετατοπισμένη και τα περιθώρια άνισα τα γραμματόσημα θεωρούνται ελαττωματικά. Όμως όταν η ασυμμετρία είναι πολύ μεγάλη, τα γραμματόσημα αυτά ζητούνται από μερικούς συλλέκτες και ιδιαίτερα όταν η μετατόπιση της εικόνας είναι αρκετά μεγάλη ώστε το γραμματόσημο αυτό να περιλαμβάνει και τα περιθώρια του διπλανού γραμματοσήμου.

74. **σφάλματα (errors)**

οι παραλλαγές ή οι αλλοιώσεις των γραμματοσήμων τα οποία έγιναν κατά την εκτύπωσή τους. Διακρίνονται τα σφάλματα σε :

σφάλματα πλάκας	(plate errors)
σφάλματα εκτύπωσης	(printing errors)
σφάλματα οδόντωσης	(perforation errors)
τυχαία σφάλματα	(random errors)

Από τα *τυχαία σφάλματα* τα πιο συνηθισμένα είναι :

- α) **αναδίπλωσης χαρτιού** **(paper fold)**
- β) **αναδίπλωσης γωνίας του φύλλου** **(folded corner of the sheet)**
- γ) **πολλαπλές, οριζόντιες, κάθετες ή πλάγιες οδοντώσεις** **(multiple, horizontal, vertical or oblique perforations)**
- δ) **ελλιπής οδόντωση** **(part of the perforation missing)**
- ε) **ελλιπής παράσταση** **(part of the picture missing)**

75. **σφραγίδα (postmark, cancellation, cachet)**

τα γραμματόσημα που επικολώνται στα γράμματα και τα άλλα αντικείμενα σφραγίζονται από την Ταχυδρομική Υπηρεσία με χρονολογικό σήμαντρο. Οι σφραγίδες αποτελούν είδος συλλογής και διακρίνονται σε :

- α) **προγραμματοσημικές σφραγίδες**, πριν την εισαγωγή του γραμματοσήμου
- β) **κλασσικές σφραγίδες**, από την εμφάνιση του γραμματοσήμου μέχρι το 1900
- γ) **αναμνηστικές σφραγίδες**, αναφέρονται σε επέτειο ή εορτασμό γεγονότος
- δ) **αεροπορικές σφραγίδες**, αναφέρονται στις πρώτες πτήσεις
- ε) **αγροτικές σφραγίδες**, χρησιμοποιούνται από τους αγροτικούς διανομείς

76. **σφραγιδοφιλία**

η ειδική συλλογή διαφόρων ταχυδρομικών σφραγίδων πάνω σε φακέλους. Οι προγραμματοσημολογικές ταχυδρομικές σφραγίδες χρησιμοποιήθηκαν πριν από την έκδοση γραμματοσήμων ενώ οι μεταγραμματοσημολογικές μετά την έκδοση των γραμματοσήμων

77. σχήμα (shape)

Συνήθως, το σχήμα του γραμματοσήμου είναι ορθογώνιο και σπανιότερα τριγωνικό, ρομβοειδές, πολυγωνικό, ελλειψοειδές ή και ακανόνιστο ακολουθώντας την παράσταση.

T

78. τακτικές εκδόσεις, οριστικές εκδόσεις (definitive issues)

Οι πρώτες εκδόσεις γραμματοσήμων είχαν προορισμό **μόνο** την ταχυδρομική χρήση, οπότε η κυκλοφορία τους συνεχιζόταν μέχρι την εξάντληση των αποθεμάτων τους. Από το 1986 και μετά η Ελληνική Ταχυδρομική Υπηρεσία εκδίδει μία τακτική σειρά ανά διετία και μέχρι το 2006 είχε εκδώσει 10 τακτικές σειρές. Επίσης, από το 1986 και μετά, όλες οι τακτικές σειρές εκδίδονται και με οδόντωση **μόνο** στις δύο πλευρές.

79. τετράς, τετράδα (block of four)

δυσ ζεύγη γραμματοσήμων ενωμένα κατακόρυφα

80. τευχίδιο (booklet)

έκδοση κατά καιρούς περιορισμένου αριθμού αριθμημένων τευχιδίων που περιέχουν γραμματόσημα απλά ή πολλαπλά με διάτρηση πλήρη ή μόνο στις δύο πλευρές

81. τιμή καταλόγου (price of the catalogue)

η τιμή κάθε γραμματοσήμου που αναφέρεται στους ειδικούς καταλόγους γραμματοσήμων. Η τιμή αυτή διαφέρει για τα ασφράγιστα και για τα σφραγισμένα.

82. τιμολόγηση (pricing)

Οι τιμές στους καταλόγους αναφέρονται σε λιανικές τιμές πώλησης. Η τιμολόγηση γίνεται με βάση την παρούσα αξία των γραμματοσήμων, τα λειτουργικά έξοδα των καταστημάτων και το σχετικό κέρδος των εμπόρων.

83. τираζ (tirage)

η ποσότητα των γραμματοσήμων που εκτυπώνονται σε πλήρεις σειρές

Y

84. υδατόσημο (watermark)

για περιφρούρηση της γνησιότητας των γραμματοσήμων χρησιμοποιήθηκε χαρτί με υδατόσημο

Το υδατόσημο χρησιμεύει για την αναγνώριση της έκδοσης των γραμματοσήμων

85. υδατοσημοσκόπιο

το ειδικό ρηχό γυάλινο δοχείο με τον μαύρο πυθμένα που χρησιμεύει για την εξέταση υδατοσήμου του γραμματοσήμου

Φ

86. Φάκελλοι Πρώτης Ημέρας Κυκλοφορίας, ΦΠΗΚ (First Day Cover, FDC)

φάκελος που έχει εικονογράφηση σχετική με το θέμα της σειράς γραμματοσήμων και η οποία σειρά είναι επικολλημένη και σφραγισμένη με την ειδική σφραγίδα πρώτης ημέρας κυκλοφορίας

87. φάκελος πρώτης πτήσης (first flight cover)

φάκελος με γραμματόσημα σφραγισμένα με την ειδική σφραγίδα, με την ημερομηνία πρώτης πτήσης του αεροσκάφους

88. φεγιέ (miniature sheet)

ειδικό κομμάτι γομαρισμένου χαρτιού στο οποίο απεικονίζεται γραμματόσημο με ή χωρίς διάτρηση και εκδίδεται επ' ευκαιρία σημαντικού γεγονότος

89. φιλοτελικά και συλλεκτικά προϊόντα

Είναι: οι σειρές γραμματοσήμων, οι Φάκελοι Πρώτης Ημέρας Κυκλοφορίας (ΦΠΗΚ), τα τευχίδια, τα φεγιέ, τα φυλλαράκια, οι κάρτες «Maximum Prepaid», τα κλασέρ, οι αναμνηστικές σφραγίδες, τα επιχειρηματικά δώρα, το προσωπικό γραμματόσημο, το εταιρικό γραμματόσημο.

90. φιλοτελικά μουσεία

τα μουσεία στα οποία κατατίθενται και φυλάσσονται όλα τα αντικείμενα που έχουν χρησιμοποιηθεί από την Ταχυδρομική Υπηρεσία και τα οποία έχουν αποτελέσει σταθμό στην εξέλιξη και οργάνωσή της. Το 1978 ιδρύθηκε το Ταχυδρομικό Φιλοτελικό Μουσείο σε κτήριο που δωρήθηκε από τους Ανδρέα και Νία Στράτου, καθώς επίσης στην Αρχαία Ολυμπία υπάρχει Αθλητικό Φιλοτελικό Μουσείο που ιδρύθηκε από τον Γ. Παπαστεφάνου και δωρήθηκε στην Ελληνική Επιτροπή Ολυμπιακών Αγώνων.

91. φιλοτελικά περιοδικά

περιοδικά που εκδίδονται από φιλοτελικές επιστημονικές εταιρείες, ενώσεις, εκδοτικούς οίκους και ιδιώτες και τα οποία ασχολούνται με φιλοτελικές ειδήσεις, θέματα και έρευνες. Το 1891 κυκλοφόρησε στην Αθήνα το πρώτο ελληνικό φιλοτελικό περιοδικό με τον τίτλο «Ερμής».

92. φιλοτελικές ενώσεις

ενώσεις ή εταιρείες που αποβλέπουν στην προβολή της φιλοτελικής ιδέας, στην επιστημονική μελέτη του γραμματοσήμου, στην προστασία των μελών τους ως συλλεκτών και στην ανάπτυξη μεταξύ τους ανταλλακτικών σχέσεων

93. φιλοτελικός (philatelic)

αυτός που αναφέρεται στη φιλοτέλεια

94. φιλοτελισμός (philatelism)

η ενασχόληση με τη συλλογή και τη μελέτη των γραμματοσήμων

95. φιλοτελιστής (philatelist)

ο ασχολούμενος με τη μελέτη της ιστορίας και της τεχνικής των γραμματοσήμων

96. φράμα (frama)

οι μηχανές αυτόματης παραγωγής ετικετών γραμματοσήμων που από το 1984 η Ταχ. Υπηρεσία έθεσε σε κυκλοφορία για αποσυμφόρηση των θυρίδων συναλλαγής

97. φυλλαράκι (sheetlet)

Από το 2002 η Ελληνική Ταχυδρομική Υπηρεσία κυκλοφορεί πολλές εκδόσεις που έχουν τα χαρακτηριστικά του φεγιέ, που όμως τα χαρακτηρίζει «φυλλαράκια».

X

98. χαρτί (**paper**)

Το χαρτί σε παλιές εκδόσεις εξετάζεται ιδιαίτερα επειδή αποτελεί χαρακτηριστικό για τον καθορισμό της έκδοσης. Διακρίνεται σε πολύ λεπτό, μέτριο και χοντρό. Το πάχος του μετρείται με το μικρόμετρο.

99. χρωματισμός (**colour**)

Τα παλαιότερα γραμματόσημα ήταν μονόχρωμα ή δίχρωμα. Σήμερα είναι πολύχρωμα. Ο χρωματισμός αναφέρεται μόνο όταν είναι απαραίτητος. Σε μερικές εκδόσεις χρησιμοποιείται η ένδειξη «ccc/ccc» που σημαίνει «επί» (π.χ. Νο 33 «**λιλά/μπλε**» σημαίνει **λιλά** γραμματόσημο **επί** ενός **μπλε** χαρτιού). Το γραμματόσημο του οποίου το χρώμα έχει αλλοιωθεί είναι ελαττωματικό.

100. χωρίς οδόντωση (**imperforate**)

τα γραμματόσημα τα οποία έχουν ξεφύγει από το διατρητικό μηχάνημα ή έχουν κυκλοφορήσει επίσημα χωρίς οδόντωση

Χωρίς οδόντωση είναι τα ελληνικά γραμματόσημα των πρώτων εκδόσεων του 1861–65.

ΦΙΛΟΤΕΛΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

- Κατάλογος – Μελέτη γραμματοσήμων Κοινωνικής Πρόνοιας και Έθνικής Περίθαλψης, ΒΛΑΣΤΟΣ, 1995
- Φιλοτελική Ελλάς – Αρχείο περιοδικού. Επιστημονική και Εμπορική Επιθεώρηση, Όργανο του καταλόγου ΡΑΦΤΟΠΟΥΛΟΥ
- Φιλοτέλεια – Αρχείο περιοδικού. Γραμματοσημολογικό περιοδικό της Ελλ. Φιλοτελικής Εταιρείας.
- Από τις εκδοθείσες μελέτες της Ελληνικής Φιλοτελικής Εταιρείας:
 - Αι πρώται σφραγίδες των Ελλ. Ταχ/κών γραφείων 1861-1900. Π. ΜΠΙΝΙΚΟΥ – Δ. ΣΑΜΑΡΑ, 1961
 - Ο Ελληνικός Φιλοτελισμός. Α. ΖΕΡΒΟΠΟΥΛΟΥ – Σ. ΜΑΚΡΥΜΙΧΑΛΟΥ – Μ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΗ, 1962
 - Ιστορία των ελληνικών γραμματοσήμων 1861–1964. Σ. ΜΑΚΡΥΜΙΧΑΛΟΥ, 1964
 - Τα Ταχυδρομικά μονόφυλλα της Ελλάδος. Φ. ΦΑΛΜΠΟΥ, 1966
 - Η Ιστορία των πρώτων ελληνικών αεροπορικών γραμματοσήμων. Μ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΗ, 1968
 - Το ιστορικό της έκδοσης των Ολυμπιακών γραμματοσήμων του 1896 και 1906. Μ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΗ, 1974
 - Κατάλογος – Μελέτη ειδικών αναμνηστικών σφραγίδων της Ελλάδος Α. ΒΙΡΒΙΛΗ, 1974
 - Στοιχειώδεις φιλοτελικές γνώσεις. Ε. ΦΑΙΠΠΕΑ, 1976.